אם היה כהן. המדיר: **יזרוק עליו דם חטאתו ודם אשמו.** קתני סתם דמשמע כל חטאות ואשמות ואע"ג דלא מחוסרי כפרה נינהו: לא לעולם שלוחי דידן נינהו ומאי דם חטאתו ודם אשמו דקתני חטאתו של מצורע כו' דהיינו מחוסרי כפרה וכו' וה"ה לגדול: **מזידין חייבין לשלם קרבן לבעלים: לתקוני שויתיך.** שליח ולא לעוותי: **אמרי.** לעולם שלוחי דידן נינהו ולהכי פיגולו פיגול: **לא יאשם לו.** פיגול יהיה מכל מקום: **אלא מעשה.** יביא אדם אפי' חטאת חלב על חבירו שכן מביא קרבן על אשתו אשתו דומשמע כל קרבנות שהיא חייבת אפי' אם אכלה חלב: ומתרץ (ב) רבי יוחנן **אשתו שוטה היכי דמי.** שתהא מחויבת קרבן אי דאכלה כו': **פסול.** הקרבן דהואיל ונדחה כשנשתטית דלאו בת קרבן היא ידחה התם נמי גבי אשה אכילה נדחית מהכל ואין אדם מביא קרבן חלב על אשתו שוטה. ולישא למירמא מהכא וכי קאמינא דלר' יהודה הא דמביא קרבן על אשתו שוטה כגון זבה או יולדת או מצורעת: וקפדיק מו **יביא אדם כו'.** אלמה אמר ר' אלעזר הפרים פסח על חבירו שלא מדעתו כו': **אמר רבי זירא שה לבית אבות.** דמשמע אדם מביא פסח ושותט על בניו ועל בנותיו הקטנים: **אלו דאורייתא הוא.** (ג) להכי הפרים פסח על חבירו לא עשה ולא כלום: **וממאי.** דאלו דאורייתא הוא מדתנן וכו': **ואי אמרת שה לבית אבות.** דאדם שותט על בניו הקטנים דאורייתא: **על בישרא קאי ומזכי להו.** כלומר היאך יכול זה לזכות את אחיו מאחר שנשחט והא תנן (פסחים פט.) נתנין ומושכין ידיהן עד שישחט אלא אזמוני להו לאחר שחיטה לאו דאורייתא והך משנה משמע דבניו קטנים מיירי: **אלא.** הואיל ואלו דאורייתא הוא למה ליה לאבוהון למימר הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם לירושלים כדי לזרזן במצות: **תניא נמי הכי.** כדי לזרזן קאמר מדקאמר בנים שפלים ולא קאמר ובנים לא יצאו ידי חובתן מכלל דלא מחייבי מדאורייתא אלא לזרזן קאמר: כיון

מתיב רב שימי בר אבא אם היה כהן יזרוק עליו דם חטאתו ודם אשמו דם חטאתו של מצורע ודם אשמו של מצורע דכתיב [1]זאת תהיה תורת המצורע [א]בין גדול ובין קטן תנן [ב]הכהנים שפיגלו במקדש מזידין חייבין [2]הא שוגגין פטורין [3]אלא שפיגולן פיגול אי אמרת בשלמא שלוחי דשמיא הוו היינו שפיגולן פיגול אלא אי אמרת שלוחי דידן הוו אמאי פיגולן פיגול לימא ליה שליחא שויתיך [ג]לתקוני ולא לעוותי אמרי שאני גבי פיגול דאמר קרא [2]לא יחשב לו מכל מקום: **גופא א"ר יוחנן** הכל צריכין דעת חוץ ממחוסר כפרה שהרי אדם מביא קרבן על בניו ועל בנותיו הקטנים אלא מעתה יביא אדם חטאת חלב על חבירו [ד]שכן אדם מביא על אשתו שוטה כר' יהודה אלמה א"ר אלעזר [ד]הפריש חטאת חלב על חבירו לא עשה כלום אשתו שוטה היכי דמי אי דאכלה כשהיא שוטה לאו בת קרבן היא ואי דאכלה כשהיא פקחת ונשתטית הא [ד]א"ר ירמיה אמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן [ה]אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה פסול הואיל ונדחה ידחה אלא מעתה יביא אדם פסח על חבירו שכן אדם מביא על בניו ועל בנותיו הקטנים אלמה אמר ר' אלעזר [ו]הפריש פסח על חבירו לא עשה כלום אמר רבי זירא [3]שה לבית אבות לאו דאורייתא וממאי מדתנן [ז]האומר לבניו הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים כיון שהכנים ראשון ראשו ורובו זכה בחלקו ומזכה את אחיו עמו ואי אמרת שה לבית [ח] דאורייתא על בישרא קאי ומזכי להו אלא למה להו דאמר להון אבוהון כדי לזרזן במצות [ט]תניא נמי הכי מעשה היה וקדמו בנות לבנים ונמצאו בנות זריזות ובנים שפלים: ותורם את תרומותיו כו': אבעיא

מתיב רב שימי בר אבא אם היה כהן זורק עליו דם חטאתו ודם אשמו. איכא מאן דאמר דמדלותיב רב שימי בר אבא מבריתא ולא אותיב ממתני' ש"מ דלא גרס במתניתין חטאות ואשמות. ואי מהא לא מיריא דהאי דלא אותיב ליה ממתני' משום דכיון דתנא להו בהדי קיני זבין ממילא מוכח דחטאות ואשמות דמצורע קאמר אבל מתניתא דתני סתמא זורק דם חטאתו ואשמו ואשמו משמע ליה דבכל חטאות קאמר ואפי' הכי שני ליה דדם חטאתו ואשמו של מצורע קאמר: **תנן הכהנים שפגלו במקדש וכו' אע"ג שלוחי דשמיא נינהו היינו שפגולן פגול.** דרחמנא שויהו שלוחי לכל מילי: **אלא א"א שלוחי דידן נינהו אמאי פגולן פגול.** שוגג הוא [דקסה] ליה בשלמא במזיד נהי דשלוחי דידן נינהו פיגולן פיגול דכיון שמפגל במזיד אינו עושה שליחותו אלא לדעתא דנפשיה קעביד וקי"ל בפ"ב דחולין (דף מ.) דאדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה אבל בשוגג אי שלוחי דידן נינהו אמאי פיגולן פיגול דהא כיון דשוגג הוא לאו אדעתא דנפשיה קעביד שמתכוין הוא לעשות שליחותו ולימא ליה שויתיך לתקוני ולא לעוותי. ודאי שאני גבי פגול דאמר קרא וכו' הלכך בעיין הכא לא איפשיטא ומיהו נהי דהכא לא איפשיטא לה מהתם דפ"ק דקידושין מוכח דשלוחי שמיא נינהו וכמו שכתבתי למעלה: **גופא א"ר יוחנן הכל צריכין דעת וכו'.** הקשו בתוס' התנן ומייתי לה בפרק האיש מקדש (קדושין נה.) בהמה שנמצאת מירושלים למגדל עדר זכריה לעולות כלומר ויקרבו אלמא אין צריכין דעת ותירצו דהתם שאני דכיון שנתבר דעת בעלים הוא שכל כהן שירצה להקריב יקריב: **אלא מעשה יביא אדם חטאת חלב על חבירו אלמה אמר רבי אלעזר וכו' לא עשה ולא כלום.** משום דאין דאין אפשר משאי אפשר: **אשתו שוטה היכי דמי.** כלומר לעולם בכי הא דאין אלא למאי דאמר לר' יהודה דאדם מביא על אשתו שוטה לא חטאת חלב קאמר אלא קרבן יולדת דחטאת חלב אי אפשר דהיכי דמי וכו' וכיון שהיא פטורה אי אפשר שיביא בעלה עליה: **אלא מעשה יביא אדם חבואת חלב על חבירו.** לדידך דדאין אפשר משאי אפשר: **לא עשה כלום.** שצריך שימנה עמהם מדעתו: **א"ר זירא שה לבית אבות לאו דאורייתא.** לעולם בכי הא דאין ומיהו מפסח לא מצי למידק דשה לבית אבות לאו דאורייתא דמן התורה אין הקטנים צריכין להמנות בשה עם בני חבורה אלא אוכלין ממנו אף על פי שלא נמנו עליו דאף על גב דאין פסח נאכל אלא למנויין ה"מ בראוין להמנות אבל קטנים דלאו בני הכי נינהו לא מצי למידק דשה לבית אבות לאו דאורייתא דמן התורה אין הקטנים צריכין להמנות בשה עם בני חבורה אלא אוכלין ממנו אף על פי שלא נמנו עליו דאף על גב דאין פסח נאכל אלא למנויין ה"מ בראוין להמנות אבל קטנים דלאו בני הכי נינהו לא מצי למידק דשה לבית אבות לאו דאורייתא דמן התורה אין הקטנים צריכין להמנות בשה עם בני חבורה אלא אוכלין ממנו אף על פי שלא נמנו עליו דאף על גב דאין פסח נאכל אלא למנויין ה"מ בראוין להמנות אבל קטנים דלאו בני הכי נינהו לא מצי למידק דשה לבית אבות לאו דאורייתא הוא. כלומר דקטנים אינם צריכים למנות דאם אוכלין מן הפסח לא הוי כנאכל שלא למנויין דלא אסר רחמנא אלא לנהנו דאיתנהו במצות תכיסו אבל אותם דלא שייך בהו לא מיירי מידי דהוה אנשים דלשות הן שאע"פ שאין חייבות בפסח מיתבות לאכול ממנו ואינו נקרא שלא למנויין וכן בקטנים: **על בישרא קאי ומזכה להון.** בתמיה כלומר לאחר שחיטה יכול להמנותם והא תנן (פסחים דף פט.) מושכין ידיהן עד שישחטו אבל לאחר שחיטה לא אלמא דהמנאת קטנים לאו דאורייתא ובניו דקטנים מיירי: בקטנים **למה לי למימר להו.** כיון דלא המנום לזרזן:

אדם מביא קרבן על בניו בשהן קטנים וכו' אמר רבי זירא שה לבית לאו דאורייתא הוא. כלומר דקטנים אינם צריכים למנות דאם אוכלין מן הפסח לא הוי כנאכל שלא למנויין דלא אסר רחמנא אלא לנהנו דאיתנהו במצות תכיסו אבל אותם דלא שייך בהו לא מיירי מידי דהוה אנשים דלשות הן שאע"פ שאין חייבות בפסח מיתבות לאכול ממנו ואינו נקרא שלא למנויין וכן בקטנים: **על בישרא קאי ומזכה להון.** בתמיה כלומר לאחר שחיטה יכול להמנותם והא תנן (פסחים דף פט.) מושכין ידיהן עד שישחטו אבל לאחר שחיטה לא אלמא דהמנאת קטנים לאו דאורייתא ובניו דקטנים מיירי: בקטנים **למה לי למימר להו.** כיון דלא המנום לזרזן:

מתיב רב שימי בר אבא אם היה כהן זורק עליו דם חטאתו ודם אשמו. איכא מאן דאמר דמדלותיב רב שימי בר אבא מבריתא ולא אותיב ממתני' ש"מ דלא גרס במתניתין חטאות ואשמות. ואי מהא לא מיריא דהאי דלא אותיב ליה ממתני' משום דכיון דתנא להו בהדי קיני זבין ממילא מוכח דחטאות ואשמות דמצורע קאמר אבל מתניתא דתני סתמא זורק דם חטאתו ואשמו ואשמו משמע ליה דבכל חטאות קאמר ואפי' הכי שני ליה דדם חטאתו ואשמו של מצורע קאמר: **תנן הכהנים שפגלו במקדש וכו' אע"ג שלוחי דשמיא נינהו היינו שפגולן פגול.** דרחמנא שויהו שלוחי לכל מילי: **אלא א"א שלוחי דידן נינהו אמאי פגולן פגול.** שוגג הוא [דקסה] ליה בשלמא במזיד נהי דשלוחי דידן נינהו פיגולן פיגול דכיון שמפגל במזיד אינו עושה שליחותו אלא לדעתא דנפשיה קעביד וקי"ל בפ"ב דחולין (דף מ.) דאדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה אבל בשוגג אי שלוחי דידן נינהו אמאי פיגולן פיגול דהא כיון דשוגג הוא לאו אדעתא דנפשיה קעביד שמתכוין הוא לעשות שליחותו ולימא ליה שויתיך לתקוני ולא לעוותי. ודאי שאני גבי פגול דאמר קרא וכו' הלכך בעיין הכא לא איפשיטא ומיהו נהי דהכא לא איפשיטא לה מהתם דפ"ק דקידושין מוכח דשלוחי שמיא נינהו וכמו שכתבתי למעלה: **גופא א"ר יוחנן הכל צריכין דעת וכו'.** הקשו בתוס' התנן ומייתי לה בפרק האיש מקדש (קדושין נה.) בהמה שנמצאת מירושלים למגדל עדר זכריה לעולות כלומר ויקרבו אלמא אין צריכין דעת ותירצו דהתם שאני דכיון שנתבר דעת בעלים הוא שכל כהן שירצה להקריב יקריב: **אלא מעשה יביא אדם חטאת חלב על חבירו אלמה אמר רבי אלעזר וכו' לא עשה ולא כלום.** משום דאין דאין אפשר משאי אפשר: **אשתו שוטה היכי דמי.** כלומר לעולם בכי הא דאין אלא למאי דאמר לר' יהודה דאדם מביא על אשתו שוטה לא חטאת חלב קאמר אלא קרבן יולדת דחטאת חלב אי אפשר דהיכי דמי וכו' וכיון שהיא פטורה אי אפשר שיביא בעלה עליה: **אלא מעשה יביא אדם חבואת חלב על חבירו.** לדידך דדאין אפשר משאי אפשר: **לא עשה כלום.** שצריך שימנה עמהם מדעתו: **א"ר זירא שה לבית אבות לאו דאורייתא.** לעולם בכי הא דאין ומיהו מפסח לא מצי למידק דשה לבית אבות לאו דאורייתא דמן התורה אין הקטנים צריכין להמנות בשה עם בני חבורה אלא אוכלין ממנו אף על פי שלא נמנו עליו דאף על גב דאין פסח נאכל אלא למנויין ה"מ בראוין להמנות אבל קטנים דלאו בני הכי נינהו לא מצי למידק דשה לבית אבות לאו דאורייתא דמן התורה אין הקטנים צריכין להמנות בשה עם בני חבורה אלא אוכלין ממנו אף על פי שלא נמנו עליו דאף על גב דאין פסח נאכל אלא למנויין ה"מ בראוין להמנות אבל קטנים דלאו בני הכי נינהו לא מצי למידק דשה לבית אבות לאו דאורייתא הוא. כלומר דקטנים אינם צריכים למנות דאם אוכלין מן הפסח לא הוי כנאכל שלא למנויין דלא אסר רחמנא אלא לנהנו דאיתנהו במצות תכיסו אבל אותם דלא שייך בהו לא מיירי מידי דהוה אנשים דלשות הן שאע"פ שאין חייבות בפסח מיתבות לאכול ממנו ואינו נקרא שלא למנויין וכן בקטנים: **על בישרא קאי ומזכה להון.** בתמיה כלומר לאחר שחיטה יכול להמנותם והא תנן (פסחים דף פט.) מושכין ידיהן עד שישחטו אבל לאחר שחיטה לא אלמא דהמנאת קטנים לאו דאורייתא ובניו דקטנים מיירי: בקטנים **למה לי למימר להו.** כיון דלא המנום לזרזן:

מוסף רש"י

הכהנים שפיגלו במקדש. קרבנות ששחטום חרקום לאכול מהם חוץ לזמנם ולא הוכלו לבעלים, מזידין. שיעבו שפסולים בכך, חייבין. לשלם דמיהם לבעלים, שהרי צריכין להביא אחרים, ואי נמי נדבה היא, קשה בעניני שלא הקריב קרבנו, שהרי להביא דורון היה מנקש (גיטין נג.) חייבין לשלם לבעלים דמי קרבן (מנחות מט.). שפיגולן פיגול. בשוגגין ואין צריך לומר במזידין (שם). ונשתטה. נמחה, דבעינן דעת, במסכת ערכין בפרק משקלי עלי (זבחים יב.). וחזר ונשתפה. שקט משעמומו, כמו (ישעיה יג) על הר נשפה, דמתרגם על טורא שלוח (זבחים שם). על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים. יהא נמנה עליו, ואני מקנה לו חלקו בשעת שחיטה (גיטין כה.) משמע שאינו ממנה עליו אלא הראשון (פסחים פט.). כיון שהכנים ראשון ראשו ורובו לאחר שחיטה, זכה בחלקו. דאמרינן יש בריה דבשעת שחיטה היה זה ראוי לכך ונשחט פסח זה עליו, ומזכה את אחיו עמו. ליתנות בחלקו (גיטין כה.). כדי לזרזן במצות. שהיהן המנה את טוען עליו משעת שחיטה, והא דקאמר מי שיעלה ראשון, לזרזינהו אחת, כלומר נראה אחד הוא ראשון ולא ראשון, כדי לזרזן קאמר, שחדרו כל אחד להיות ראשון ויהיה הוא ראשון שאינו אחר עליו ידו וכך הודיעם (פסחים פט.). תניא נמי הכי. דמשום זריזות נקט (שם) דלא נתכוון אלא לזרזן ומיהו כולהו אמינהו (גיטין כה.). ובנים שפלים. ולא קתני ונמצאו בנות זוכות בפסח ובנים לא זכו (שם).

כ א מיי' פ"ע מהלכות טומאת צרעת הלכ' ח:
כא ב ג מיי' פ"ז מהל' חובל ומזיק הלכ' ד:
כב ד מיי' פט"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכ' ז וסמ"ג מהל' שגגות הלכה ג:
כג ה מיי' פ"ג מהל' שגגות הלכה ח [ופסק שחוזר ונלמה ע"ש בכ"מ]:
כד ו מיי' פ"ב מהל' קרבן פסח הלכה ח וע"ש:

הגהות הב"ח

(א) גמ' שה לבית אבות דאורייתא על בישרא קאי ומזכי. נ"ב וצ"ע דהרי בגיטין פ' כל הגט דף כ"ה מוקמינן ליה משום קושיא זו דאריי שכבר אימנה עליהם מעיקרא ודלמא לעולם דאורייתא היא וצ"ע מלאתי קושיא זו בתוס' דפסחים דף פ"ט ד"ה אלא: (ב) רש"י ד"ה ומתרץ אשתו שוטה לר' יוחנן היכי דמי: (ג) ד"ה לאו דאורייתא ולהכי:

גליון הש"ם

גמ' שכן אדם מביא על אשתו שוטה כר". קשה לי הא מה דאמרינן לעיל גבי יולדת שכן מביא על אשתו כר"י היינו כיון דחיובי קרבן דאשה על בעלה מוקמי לקרא דזאת תורת היולדת לרבות אשתו שוטה וכמ"ש הר"ן שם אבל בחלב דלא מתיב תורת ליכא דבריא ובאמת אין מביא על אשתו שוטה כיון דצריך דעת ולגמ"ע:

תוספות

אם היה כהן. אותו המדיר ממנו זורק חטאתו ואשמו דמשמע ליה דמיירי בחטאת חלב ודם אלמא שלוחי דרחמנא נינהו וה"ה דמלי לאותויי ממתני' חטאות ואשמות: **אמאי** פיגולו פיגול לימא לתיקוני שדרתיך ולא לעוותי: **אלמה אמר** ר' אלעזר הפריש חטאת חלב וכו'. תימה מדלכי יוחנן גופיה תיקשי דהכל צריכין דעת ול"ע וי"ל דמצינן למימר דר' יוחנן מיירי בכהן המקריב שצריך דעת בעלים: שוטה לאו בת קרבן היא. והא דאמר לעיל זאת תורת היולדת בין פיקחת בין שוטה מיהו אינו לא מלי מיימי: **יביא** אדם פסח על חבירו שכן

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"ד מהל' תרומות הלכה כ סמג עשין קלד טוש"ע י"ד סימן שלא סעי' ל:
כו ב מיי' פ"ו מהל' נדרים הלכה ו סמג לאוין רמב:
כז ג מיי' פ"ז מהלכות עכו"ם הלכה ד:
כח ד מיי' פ"ג מהל' תמורה הלכה ד:
כט ה מיי' פ"ד מהל' תרומות הלכה כ [עוש"ע שם]:

תוספות

ותורם תרומתו לדעתו. בגמ' מפרש לדעת מאן: מ' אמרינן כיון דזכות הוא לא צריך דעת. דזכין לאדם שלא בפניו וזכיה מעשה שליחות שפיר הוי שליחותא והא דאמרינן בכל דוכתא דזכיה מעשה שליחות מהכא תניא ליה: מאן שוייה שליח. ואמאי תורם: אלא לדעתו דבעל הכרי הא קא סתני ליה דעביד שליחותיה. כיון דהוא רבו הוי כמו שמלוהו ואיכא איסורא ולאי לא נאו בדעתו לא הוה איסורא דמשום המלוה שרי אבל לדעתו דבעל [הכרי] מכי ידע ביה הוי כמו שמלוהו והוי שלוחו: אלא לאו אין צריך דעת. והא דאמרינן (נכ"מ כב.) מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם ל"ל דהיינו כשתורם משל בעל הכרי אבל בתורם משלו אז אין צריך דעת וא"ת מיהו קשה לרב דהכיא דשוקל שקלו אמאי צריך לאוקמא בהפרים ואבל אפי' בלא הפרים ואבל נמי דמצוה קעביד כי הכא ל"ע מיהו ק"ק מאי שנא גבי תורם דמצריך דעת לתרוס אסור דשליחותיה קא עביד ובגי מחזיר אבידתו לו ללמדו תורה אפילו לדעת יהא אסור כיון שאין מצוה לו ושמא יש לומר דכתורם בתרומה דהדבר מלוי בשליחות אחין יכול לתרוס בלא דעתו ושייך ביה שליחותיה קעביד עפי מאבידה דמתני' וגם מצוה איכא פורתא למבין: כל הרוצה. אפילו אחר מלי מרים ליה הלכך דעת איכא שליחותא ליכא: משל בעל הבית. מימה דהכא משמע דיון דאמר כל הרוצה לתרוס לא מהני ליה ובפרק המדיר בכתובות (דף ע:) בני המדיר אשתו מעליהנות לה עד ל' יום יעמיד פרנס ופריך ופרנס לאו שליחותיה קעביד ומשני בלאמר כל הון שיש מפסד יפרוץ וכי אמר הכי לאו שליחותיה קעביד והתנן מי שהיה מושלך בבור ואמר כל השומע קולו יכתוב נט לאשתו ומשני מי קאמר הון כל הון קאמר אלמא אלא אמר כל השומע הון שיך למימר שליחותיה קעביד ים לומר כל השומע משמע לשון שליחות ליוור אבל כל הרוצה אינו לשון ציווי כ"א מי שיתפוץ יתרוס וי"ל אמר דוקא התם הוא דמיתסר אם אמר הון דשליחותיה קעביד דקא מהני ליה אם אמר הון יתוסר לה פרנסה דמצוה אבל בשמעתא דתורם משל בעל הכרי ולא משלו ובדין הוא דאיכוריא ליכא דאי משום דתורם ליה מצוה קעביד כדמתני' ומחזיר לו אבידתו אלא משום דיכיון דבתרומה צריך דעת הוי כמו שלוחו דמצוהו לך ותרוס וכיון דרבנן דקפקינו תורם השליחות מייני ספיר עביד דאיכא לדבר דאמרינן לעולם משל בעל הכרי וכדרבא אל"ק לעולם משלו וכדרבא אלא ש"מ דמשלו אפי' אומר כל הרוצה איסורא איכא כי הכיא דהמדיר שהמפרנס תפרנס אשתו משלו: טובת הנאה של מי. שיתן לו ישראל אחר דיגר כדי שיתן לבן בתו כהן: איתיביה תורם תרומותיו לדעתו. קס"ד השתא כדפיש לעיל משלו של בעל הכרי קאמר ואי"ל דעת ואי אמרת טובת הנאה של בעל הכרי ליה בתרומה זו שהיה דיגר שיתן לו ישראל. הכא במאי עסקינן דאמר כל הרוצה לתרוס יבא ויתרוס ומיירי דתורם משל בעל הכרי על בעל הכרי: המקדיש. בהמה על מנת שיתכפר בו תבירו המקדיש מוסיף חומש דחומש אלאה כתבירו חובה שעליו, המקדיש הוי בעלים לענין חוספת חומש, אם הוממה ובא לחלבה, אבל אם בא המתכפר מחלבה אינו צריך לחוסיף חומש, דגבי חומש כתיב (ויקרא מ) ואם המקדיש יגאל ונו', מקדיש ולא מתכפר (שם, וכ"ר"ו ובחיים ו) אי: שאם רוצה לפדות הקדשו כגון שנפל בו מום, יכול לפדותו ומוסיף חומש, אבל מימר אינו מוסיף חומש, דכתיב אם המקדש ונו' על הקדש הלאמון אתה מוסיף חומש ולא על הקדש שני, כגון תמורה. ענין אחר, שאם הקדישו בית לו שדה ואחו בעלים לפדותו, לא פרקי בלא חומש, דכתיב ואם המקדש יגאל ויסף חמשיתו, אבל אם גאלו אחר לא מהייבי רחמנא ליתן חומש (תמורה ב:). ומתכפר עושה תמורה. שאם הפרים ישראל קרבן כדי שיתכפר בו תבירו ישראל ואמר המתכפר

איבעיא להו התורם משלו על של חבירו צריך דעתו או לא מי אמרינן כיון דזכות הוא לו אלא צריך דעת או דלמא מצוה דיליה היא וניחא ליה למעבדיה ת"ש תורם את תרומותיו ואת מעשרותיו לדעתו במאי עסקינן אילימא (ה) מן בעל הכרי על של בעל הכרי ולדעתו דמאן אילימא לדעתו דילה מאן שוויה שליח אלא לדעתו דבעל הכרי הא קמהני ליה דקעביד שליחותיה אלא משלו על של (ו) הכרי ולדעתו דמאן אילימא לדעתו דבעל הכרי הא קמהני ליה אלא לאו לדעתיה דנפשיה (ז) ומשלו תורם על של חבירו וא"א צריך דעת הא קמהני ליה אלא לאו אין צריך דעת לעולם משל בעל הכרי על בעל הכרי כדאמר רבא (ח)באומר כל הרוצה לתרום יבא ויתרום הכא נמי באומר וכו' בעא מיניה רבי ירמיה מר' זירא התורם משלו של חבירו טובת הנאה של מי מי אמרינן אי לאו פירי דהאיך מי מתקנא כריא דההוא או דלמא אי לאו כריא דההוא לא הויין פירי דהדין תרומה א"ל אמר קרא (ט)את כל (י)תבואת זרעך ונתת איתיביה תורם את תרומותיו ואת מעשרותיו לדעתו ואי אמרת טובת הנאה דבעל הכרי הא קא מהני ליה אלא ש"מ טובת הנאה דיליה אמרי לא משל בעל הכרי על של בעל הכרי ולדעתו דבעל הכרי באומר כל הרוצה לתרום יבא ויתרום ת"ש (כ)דאמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן (ל)המקדיש מוסיף חומש (מ)ומתכפר עושה תמורה (נ)והתורם משלו על שאינו שלו טובת הנאה שלו: מלמדו מדרש הלכות ואגדות אבל לא ילמדנו מקרא: מקרא מ"ט לא ילמדנו משום דקמהני ליה מדרש נמי קמהני ליה אמר שמואל במקום שנוטלין שכר על המקרא ואין נוטלין שכר על המדרש מאי פסקא הא

ואם המקדיש יגאל את ביתו (ויקרא כז): ומתכפר עושה תמורה. המפרש קרבן לפטור חובתו של חבירו המתכפר עושה תמורה באותו קרבן דהשתא הוי דידיה ולא המפרישו דמאחר שהפרים לצורכו קנאו המתכפר: והתורם וכו' טובת הנאה שלו. של תורם: שנוטלין שכר על לימוד המקרא וכו'. ולהכי לא ילמדנו מקרא בחנם לזה דקמהני ליה השכר שהיה לו ליתן אבל מלמדו הלכות בחנם דלא קא מהני ליה כלל: מאי פסקא. דבמתנה תליא מילתא ולאו איסורא איכא אפי' למשקל שכר של המקרא תריץ לא ולאי לאו שפיר עבד דשקל כלל: והא

לדעתו של תורם שלא הודיעו לבעל הכרי שהוא תורם עליו: מאן שוייה שליח. הא קיימא לן (ג)מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם: הא קא מהני ליה דעביד שליחותיה. ואיהו הדירו: הא קא מהני ליה. האי שתורם עליו: אלא לאו לדעתיה דנפשיה. שלא הודיע לבעל הכרי שהוא רוצה לתרום עליו: וא"א צריך דעת הא קמהני ליה. כיון שתורם עליו בידיעתו הא קמהני ליה: אלא לאו אין צריך דעת. ולהכי תורם עליו דכיון שתורם עליו שלא מדעתו לא מהני ליה כלל: לעולם משל בעל הכרי. מיירי ולדעתו דבעל הכרי ודקאמרת הא קמהני ליה דעביד שליחותיה ותריס: (ד)באומר כל הרוצ' לתרום יבא ויתרום. דכיון דלא שויה שליח ממש טפי מאחריני ואחריני נמי יכולין לתרוס כמותו לא מהני ליה כלל דאי לא תריס ליה האי תריס ליה אינש אחרינא. ומהכא ליכא למשמע מינה כלל: עובדא הנאה משל מי. אותה פרוטה איכול לקבל מישראל אחר כדי ליתנה לבן בתו כהן משל מי היא: אי לאו פירי דהאי. דתורם לא מתקן כריא דההוא ותיהוי אותה פרוטה דתורם: או דלמא (ה) לא וכו'. ודבעל הכרי הוי טובת הנאה: אם כל תבואת זרעך ונתת וגו'. שמע מינה דבעל הכרי היא טובת הנאה מדכתיב זרעך ונתת: תורם אם תרומותיו ומעשרותיו לדעתו. של תורם וקס"ד דמשלו על של בעל הכרי. הא קא מהני ליה דשקיל טובת הנאה: אלא. מדתורם לו שמע מינה דטובת הנאה של תורם היא: אמרי. לעולם מהא ליכא למשמע מינה טובת הנאה של מי דהכא לא מיירי אלא בשל בעל הכרי ולדעתו דבעל הכרי ולהכי טובת הנאה שלו ואפילו הכי לא קא מהני ליה: באומר כל הרוצה כו'. כדאוקימנא לעיל: המקדיש. שפודה את הקדשו מוסיף חומש ולא אדם אחר כדכתיב

ל) [ל"ל תבואתך וכן איתא בפי' הרא"ש דהכא ודע דדברי הר"ן בד"ה טובת הנאה עשר תעשר וכו' ל"ש טובת דבענין עשר תעשר לא כתיב ונתת כי אם באופן וכי יבא ממך הדרך ונתתה בכסף יגו' ע"ש], כ) יומא נ: זבחים ו. תמורה [כ:] י., ג) [נ"מ כב:], ד) [נ"מ כב.], ה) [ומגלאי ב], ו) לעיל לה.,

תורה אור השלם

1. עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה: ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר ובכל אשר תאלך נפשך ואכלת שם לפני יי אלהיך ושמחת אתה וביתך:
דברים יד כב, כו

2. כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו:
דברים כו יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' אילימא משל בעל הכרי על בעל הכרי ולדעתו כל"ל ותיבת מן ותיבת של נמחק: (ב) שם אלא משלו על של בעל הכרי: (ג) שם אלא לאו לדעתיה דנפשיה ואי אמרת התורם משלו על של חבירו צריך דעת ל"ל: (ד) רש"י ד"ה לעולם וד"ה כאומר הד"א: (ה) ד"ה לו דלמא אי לאו וכו':

פירוש הרא"ש

כיון דזכות הוא לו. שהוא פוטר כריו בתבואתו לא צריך דעת דאמן מהני דיהוי כאילו עשאו שליח: או דלמא מצוה דיליה הוא וניחא למעבדה. ויותר הוא מפן בחסרון ממונו ממה שיעשה אחר מצותו הלכך חוב הוא ולא הוי שליחו: מאן שוייה שליח. הא אמרינן מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם: אלא לאו אין צריך דעת. דאמ"ג דזכות הוא לו הוי כאילו שוייה שליח מ"מ כיון שבלא דעתו היה יכול לעשות לא מיקרי הנאה: כל הרוצה לתרום יבא ויתרום. דדעת איכא שליחות ליכא: טובת הנאה של מי. שיקבל מישראל כדי שיתנה לבן בתו כהן: את כל מעשר תבואתך ונתת. מי שהתבואה שלו קרי ביה ונתת: ואי אמרת טובת הנאה דבעל הכרי כו'. קס"ל דאחייני בתורם משלו אמרת דלמא אי לאו כריא דההוא לא הויין פירי דהאי. דתורם לא מתקן כריא דההוא ותיהוי אותה פרוטה דתורם: או דלמא (ה) לא וכו'. ודבעל הכרי הוי טובת הנאה: אם כל תבואת זרעך ונתת וגו'. שמע מינה דבעל הכרי היא טובת הנאה מדכתיב זרעך ונתת: תורם אם תרומותיו ומעשרותיו לדעתו. של תורם וקס"ד דמשלו על של בעל הכרי. הא קא מהני ליה דשקיל טובת הנאה: אלא. מדתורם לו שמע מינה דטובת הנאה של תורם היא: אמרי. לעולם מהא ליכא למשמע מינה טובת הנאה של מי דהכא לא מיירי אלא בשל בעל הכרי ולדעתו דבעל הכרי ולהכי טובת הנאה שלו ואפילו הכי לא קא מהני ליה: באומר כל הרוצה כו'. כדאוקימנא לעיל: המקדיש. שפודה את הקדשו מוסיף חומש ולא אדם אחר כדכתיב ואם המקדיש יגאל את ביתו (ויקרא כז): ומתכפר עושה תמורה. המפרש קרבן לפטור חובתו של חבירו המתכפר עושה תמורה באותו קרבן דהשתא הוי דידיה ולא המפרישו דמאחר שהפרים לצורכו קנאו המתכפר: והתורם וכו' טובת הנאה שלו. של תורם: שנוטלין שכר על לימוד המקרא וכו'. ולהכי לא ילמדנו מקרא בחנם לזה דקמהני ליה השכר שהיה לו ליתן אבל מלמדו הלכות בחנם דלא קא מהני ליה כלל: מאי פסקא. דבמתנה תליא מילתא ולאו איסורא איכא אפי' למשקל שכר של המקרא תריץ לא ולאי לאו שפיר עבד דשקל כלל: והא

על של חבירו: המקדיש מוסיף חומש. כשפודה הקדשו אבל אם פדאו אחר אינו מוסיף חומש דכתיב ואם המקדיש יגאל ויסף חמישית כסף ערכך: ומתכפר עושה תמורה. אם לאונס הפרים קרבן להתכפר בו שמעון אם המיר בו שמעון מותר אבל לא לאונס: טובת הנאה שלו. של התורם דכתיב מעשר תבואתך ונתת מי המיר בו שמעון מותר אבל לא לאונס: טובת הנאה שלו. של התורם דכתיב מעשר תבואתך ונתת מי מעשר משלו קרי ביה ונתת [וכן איתא בתמורה י.]: (ו)בתני' מ"מדו מדרש. ספרא וספרי שהוא מדרש הספוקים: הלכות. הלכה למשה מסיני: ואגדות. דברי חכמים שהסמיכום על הפסוקים: לא ילמדנו מקרא. נגמ' מפרש טעמא: אבל מלמד הוא את בנו מקרא. דמצוה קבעיל ותע"פ שמצוה על האב ללמד את בנו שמא היה מוצא אחר שהיה מלמדו. בכל מילי דלא עביד לפסיה דמודר בטעמא כל דהו אמר דלא מיקרי הנאה:

מוסף רש"י

ראמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן. שלשה דברים בעותן משלו את חוכת חבירו (יומא ב:). המקדיש מוסיף חומש. המקדש בהמתו ללאת כו חבירו חובה שעליו, המקדיש הוי בעלים לענין חוספת חומש, אם הוממה ובא לחלבה, אבל אם בא המתכפר מחלבה אינו צריך לחוסיף חומש, דגבי חומש כתיב (ויקרא מ) ואם המקדיש יגאל ונו', מקדיש ולא מתכפר (שם, וכ"ר"ו ובחיים ו) אי: שאם רוצה לפדות הקדשו כגון שנפל בו מום, יכול לפדותו ומוסיף חומש, אבל מימר אינו מוסיף חומש, דכתיב אם המקדש ונו' על הקדש הלאמון אתה מוסיף חומש ולא על הקדש שני, כגון תמורה. ענין אחר, שאם הקדישו בית לו שדה ואחו בעלים לפדותו, לא פרקי בלא חומש, דכתיב ואם המקדיש יגאל ויסף חמישיתו, אבל אם גאלו אחר לא מהייבי רחמנא ליתן חומש (תמורה ב:). ומתכפר עושה תמורה. שאם הפרים ישראל קרבן כדי שיתכפר בו חבירו ישראל ואמר המתכפר

והא קא משמע לן. מתני' דאפי' במקום שנוטלין שכר וכו'. ולהכי לא ילמדנו מקרא דהואיל ושרי למשקל שכר אם מלמדו בחנם מהני ליה מן השכר שהיה לו ליתן: **רב אמר.** מאי טעמא התירו למשקל שכר מן המקרא מפני שאין נוטלין שכר אלא על שכר שימור שמשמרין התינוקות שאין מניחין אותן לגאת ולעסוק בדברים בטלים ולא שכר לימוד המקרא וקטנים דצריכין שימור למדין מקרא ולא גדולים ולהכי לא ילמדנו מקרא לקטנים בחנם דהואיל ושרי למשקל עלייהו שכר קמהני (ג) השכר שהיה לו ליתן אבל מלמדו מדרש דקטנים אין לומדים מדרש אלא לגדולים וגדולים לית להו שכר שימור ולא קמהני להו כלל ולהכי שרי: **ורבי יוחנן אומר שכר פיסוק טעמים.** שקיל מנייהו שמלמדם ניקוד וטעמים והוה שכר מני למשקל ופיסוק טעמים אינו אלא במקרא ולהכי לא ילמדנו מקרא: (ד) **בקטן.** (משום דקא מהני ליה שמניח לו את השכר) תניא מתני' דקתני לא ילמדנו מקרא (ה) בקטן משום דקא מהני ליה שמניח לו את השכר שהיה לו ליתן: **והכי קתני לא ילמדנו מקרא לקטן.** בחנם משום דקא מהני ליה שכר השימור אבל אם היה גדול מלמדו לו ולבניו מקרא גדול משום דאיהו לא צריך שימור ולא קמהני ולבניו נמי הואיל ואביהן עמהם הוא משמרם וליכא שכר שימור: **לא קורין בתחילה בשבת.** אין מתחילין ללמדם בתחילה בשבת בדבר שלא למדו מעולם אבל שונין בראשון כלומר בדבר שלמדוהו כבר פעם ראשונה ולומדים אותן פעם שניה בשבת. ולהכי קתני בראשון דרבותא קמ"ל אע"פ שלא למדוהו התינוקות אלא פעם אחת שונין: **בשלמא למאן דאמר שכר פיסוק טעמים.** שרי למשקל: **היינו דאין קורין בתחילה בשבת.** דהואיל ומעולם לא למדו דבר זה אלא עכשיו אינו מלמדו אלא בשבת ואתי למשקל שכר בשבת. אבל שונין דעביד ליה בלא שכר: **אמאי שונין בראשון.** אפילו שונין לא דהא ליכא שכר שימור דשבת ואתי למשקל שכר בשבת: **הבלעה היא.** (ו) כדקתני ומישרי שרי: **דקניא השוכר את הפועל.** שנותן לו שכרו של כל יום: **לשמור את הינוק.** מעומאה: **לשמור את הזרעים.** לצורך העומר: אם

ג) אמר שמואל במקום שנוטלין שכר על המקרא ואין נוטלין שכר על המדרש על המדרש לא שרי ליה למשקל. נראה בעיני דה"פ מדינה מותר ליטול שכר על המקרא ולא על המדרש כדמפרש ואזיל מיהו יש מקומות שמחמירין על עצמם שלא ליטול שכר אפי' על המקרא כדי שלא יבא ליטול מן המדרש ובאותן מקומות אפילו מקרא יכול ללמדו שהרי מכיון שהחמירו על עצמן למצוה אין רשאין ליטול שכר והוה ליה מקרא כמדרש לכל המקומות אלא דתמני' מתוקמא במקום שנוטלין שכר על המקרא כלומר שלא החמירו על עצמן ואפילו באותו מקום על המקרא דוקא הוא דשרי למשקל ומש"ה לא ילמדנו דכיון שנוטלין עליה שכר אם מלמדו בחנם נמצא מהנהו אבל על המדרש לא שרי למשקל דמדינא אסור כדמפרש ואזיל הלכך כי מלמדו מדרש בחנם לא מהני ליה ולא מידי דאגרא לא מחייב ביה ולימוד גופיה נמי לאו הנאה הוא דמצות לאו ליהנות נתנו: ולענין הלכה קיימא לן הכי דעל המדרש לא שרי למשקל מיהו ה"מ שכר לימוד אבל אגר בטלה שרי והכי איתא בירושלמי (ד) דגרסינן התם יכול אף על מקרא ותרגום כן ת"ל חוקים ומשפטים (ה) חוקים ומשפטים אתם מלמדים בחנם ואי אתם מלמדים בחנם מקרא ותרגום וכן חמי מתניתא נסבין אגרייהון אמר ר' יודן בר' ישמעאל שכר בטלן הם נוטלין: **מאי שלא מדרש הוא דכתיב ואותי ה'.** הא קרא מייתי לאשמעינן דמשה נצטווה ללמוד תורה לישראל: **וכתיב ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה'.** כלומר שצוני ללמוד בחנם דאי לא כאשר צוני אמאי קאי דליכא למימר בשכר דהיכי לימא כאשר צוני וכי צוהו בכך לא סגיא דלא ליסקול אגרא וליכא למימר נמי דכאשר צוני הכי קאמר כאשר צוני ולא מעצמי אני אומר דודאי ישראל לא היו מפקפקין בכך דהא כתיב (ו) כך יאמינו לעולם אלא ודאי ה"ק כאשר צוני ללמד בחנם: **מקרא נמי בחנם.** מהאי קרא גופיה: **רב אמר שכר שימור.** דמסתמא לומדי מקרא קטנים וצריכין שימור ומש"ה נהי דאגר ליכא אסור שכר שימור שרי: **ורבי יוחנן אמר שכר פיסוק טעמים.** שמלמדין להם טעמים דלאו מדאורייתא נינהו הלכך לא הוו בכלל חוקים ומשפטים. ואיכא בין רב לרבי יוחנן ללמד מקרא לגדול דלא בעי שימור דלרב אסור דס"ל דפיסוק טעמים דאורייתא ולרבי יוחנן שרי משום שכר פיסוק טעמים. הלכך לענין הלכה כיון דקיי"ל דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן נקטינן דאפי' מגדול שרי ליטול שכר על המקרא וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות נדרים: **מנן לא ילמדנו מקרא וכו' אלא למאן דאמר שכר שימור [גדול בר שימור] הוא.** והא מיהו נטר נפשיה: **בקטן.** דהוי האי מודר קטן. דאף על גב דקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו אפילו הכי לא אפשר ליה בידים וכשמלמדו הרי הוא מהנהו: **ואם היה גדול מלמד לו ולבניו מקרא.** לו דלא בעי שימור לבניו נמי אע"ג דבעו שימור לא מתסר טפי מזן את בניו ואת בנותיו: **מיהיבי הינוקות לא קורין בתחילה בשבת.** מה שלא קראו מימיהם אלא שונין בראשון אם קראו פעם ראשונה לפני השבת שונין אותו בשבת אע"פ שהיא חוזרת ראשונה: **בשלמא למ"ד שכר פיסוק טעמים היינו דאין קורין בתחילה בשבת.** לפי שעיקר השכר אינו אלא על קריאה ראשונה שטרחה מרובה ומש"ה אין קורין בתחילה בשבת דשכר שבת אסור אבל שונין בראשון משום דאחזרה לא שקלי אגרא: **אלא למאן דאמר שכר שימור אמאי אין קורין וכו'.** כלומר מאי איכא בין פעם ראשונה לשניה הרי השכר אינו אלא על השימור וכי היכי דאיכא שימור בתחילה הכי נמי איכא שימור כששונין: **הבלעה היא.** שמבליע שכר יום השבת בכלל שכר שאר הימים: **לשמור אם הינוק.** שהיו מגדלין תינוקות בחצרות הבנויות על גבי הסלע מפני קבר התהום כדי שימלאו מים מן המעיין לקדש אפר הפרה: **לשמור הפרה.** פרה אדומה: **אם הזרעים.** לצורך עומר היו משמרין אותם קודם הבאת העומר. הכי מפרש לה רש"י ז"ל בפרק הזהב (ב"מ דף נח.): **לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן.** אם

ד) גם' כאשר צוני ה' אלהי מה אני: (ב) שם בתחילה בשבת אבל שונין בראשון: (ג) רש"י ד"ה רב אמר וכו' קמהני ליה השכר: (ד) ד"ה ר' יוחנן וד"ה בקטן משום דקא מהני הד"א השכר הס"ד ומיתא בקטן ממתק: (ה) ד"ה תרץ וכו' בקטן קתני משום: (ו) ד"ה הבלעה היא ומישרי שרי כל"ל ומיתא כדקתני ממתק:

הגהות הב"ח

(א) גם' כאשר צוני ה' אלהי מה אני: (ב) שם בתחילה בשבת אבל שונין בראשון: (ג) רש"י ד"ה רב אמר וכו' קמהני ליה השכר: (ד) ד"ה ר' יוחנן וד"ה בקטן משום דקא מהני הד"א השכר הס"ד ומיתא בקטן ממתק: (ה) ד"ה תרץ וכו' בקטן קתני משום: (ו) ד"ה הבלעה היא ומישרי שרי כל"ל ומיתא כדקתני ממתק:

מוסף רש"י

טעמים. הנגינות קורין טעמים (מגילה ג.) נגינות נעימי מקרא של תורה נביאים וכתובים, כין בניקוד נכספר בין בהגבהת קול ובמנגינו נעימות הנגינה של פשטא ולרגא וטופר מהפך (ברכות סב.). **השוכר את הפרעל.** גזבר של הקדש שאכר פועל משל הקדש (ב"מ נח.). **לשמור את התינוק.** אלא יטמאו, שהיו מגדלין אותן לפרה בחצרות הבנויות בסלעים ומתחתיהן חלל, כדאמרינן בסוכה בהיכן תחת המטה (כא.) לפי שעשו מעלה בהכן השוקף את הפרה שתהא פריסתו נטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו כל שבעה כדאמרינן בסדר יומא (מ:) והתינוקות הללו אלא נטמאו מעולם ממגלים מים למקדשין ומזין עליו כל שבעה (ב"מ נח.). **לשמור את הפרה.** אדומה, שלקחוה ושומרין אותה אלא מיפסל בעליית עול לו במוס (שם). **לשמור את הזרעים.** זרה המבכרת חרוצה לעומר קודם הפסח שבעים יום, כדאמרינן במנחות (פה.) אי נמי בשביעית, ספיחים לעומר ואתי הלחם (ב"מ שם). **אין נותנין לו שכר שבת.** אם שכיר יום הוא (שם).

פירוש הרא"ש

במקום שנוטלין שכר על המקרא. ואם היה מלמדו בחנם הרי הוא מוחל לו על השכר ומהנהו: **מאי פסקא.** שלעולם נוטלין שכר על המקרא ולא על המדרש ולא קתני איפכא: **מה אני בחנם.** לוה אותי ללמד אתכם בחנם כמו שהוא

ל א מיי' פ"ח מהל' מ"ת הל' ז ופ"ו מהלכות נדרים הלכ' ז סמג עשין יב וסמג לאוין רמב עשין ע ור"ן פ' רבה סעיף ב וסר' רמה סעיף ו [וסי' רמו סעי' ה]:

לא ב מיי' פ"ב מהל' מ"ת ח"מ הל' ב טוש"ע י"ד סימן רמה סעיף יד:

לב ג מיי' פ"ו מהל' שבת הלכ' כה סמג לאוין סה טוש"ע ח"מ סימן שו סעיף ד:

תורה אור השלם

1. וְאֹתִי צִוָּה יְיָ בָּעֵת הַהִוא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים לַעֲשֹׂתְכֶם אֹתָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לִרְשְׁתָּהּ: דברים ד יד
2. רְאֵה לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְיָ אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: דברים ד ה

תוספות

הא קמ"ל דאפילו במקום שנוטלין שכר על המקרא וכו'. מפרש ואזיל טעמא דמה אני בחנם דכתיב ראה למדתי אתכם ומסתמא משה לא נטל שכר מישראל שעשיר היה: **שכר שימור.** שמשמר תלמד תינוקות שלא יבלו אזנה ואתם אבל מדרש אינו צריך ללמוד כ"א לגדול שאינו צריך שימור כגון עשר למשנה: **שכר פיסוק טעמים.** וסכר דפיסוק אינו צריך אלא מדרגנן ולא צריך לומר מה אני בחנם אף אתם בחנם: גדול בר שימור הוא. משמע ליה דמתניתין מיירי אף בגדולים: **חסורי מיחסרא והכי קתני.** וה"פ לא ילמדנו מקרא בדגיל ללמוד מקרא דהיינו קטן אבל תלמוד הוא בניו אלא אם רצו אינו מקרא אם קרוי אינו מקרא דהיינו קטן ולא מלמד הוא בניו אלא אם קרוי אינו מקרא אם קרוי אינו מקרא: **אין קורין בתחילה בשבת.** מפני עונג שבת: **אבל שונין בראשון.** פירוש יכולין לחזור חזרה ראשונה בשבת: **היינו דאין קורין בתחילה.** מפני שמשמכר בשבת ומחזי כמקח וממכר אבל שונין בראשון דכיון דלימדו זו מערב שבת יודעין אותו מערב שבת: **ואי משום שכר שימור אמאי שונין בראשון.** הא איכא שכר שימור: **הבלעה היא.** ששכר שבת נבלע ולא מיחזי כמקח וממכר שפוסק לו כך לחלי שנה: **לשמור את התינוק.** לצורך מי מתאת לשמור הזרעים. לצורך

ד) דגרסינן התם יכול אף על מקרא ותרגום כן ת"ל חוקים ומשפטים (ה) חוקים ומשפטים אתם מלמדים בחנם ואי אתם מלמדים בחנם מקרא ותרגום וכן חמי מתניתא נסבין אגרייהון אמר ר' יודן בר' ישמעאל שכר בטלן הם נוטלין: מאי שלא מדרש הוא דכתיב ואותי ה' כתיב (ו) כך יאמינו לעולם אלא ודאי ה"ק כאשר צוני ללמד בחנם: מקרא נמי בחנם. מהאי קרא גופיה: רב אמר שכר שימור. דמסתמא לומדי מקרא קטנים וצריכין שימור ומש"ה נהי דאגר ליכא אסור שכר שימור שרי: ורבי יוחנן אמר שכר פיסוק טעמים. שמלמדין להם טעמים דלאו מדאורייתא נינהו הלכך לא הוו בכלל חוקים ומשפטים. ואיכא בין רב לרבי יוחנן ללמד מקרא לגדול דלא בעי שימור דלרב אסור דס"ל דפיסוק טעמים דאורייתא ולרבי יוחנן שרי משום שכר פיסוק טעמים. הלכך לענין הלכה כיון דקיי"ל דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן נקטינן דאפי' מגדול שרי ליטול שכר על המקרא וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות נדרים: מנן לא ילמדנו מקרא וכו' אלא למאן דאמר שכר שימור [גדול בר שימור] הוא. והא מיהו נטר נפשיה: בקטן. דהוי האי מודר קטן. דאף על גב דקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו אפילו הכי לא אפשר ליה בידים וכשמלמדו הרי הוא מהנהו: ואם היה גדול מלמד לו ולבניו מקרא. לו דלא בעי שימור לבניו נמי אע"ג דבעו שימור לא מתסר טפי מזן את בניו ואת בנותיו: מיהיבי הינוקות לא קורין בתחילה בשבת. מה שלא קראו מימיהם אלא שונין בראשון אם קראו פעם ראשונה לפני השבת שונין אותו בשבת אע"פ שהיא חוזרת ראשונה: בשלמא למ"ד שכר פיסוק טעמים היינו דאין קורין בתחילה בשבת. לפי שעיקר השכר אינו אלא על קריאה ראשונה שטרחה מרובה ומש"ה אין קורין בתחילה בשבת דשכר שבת אסור אבל שונין בראשון משום דאחזרה לא שקלי אגרא: אלא למאן דאמר שכר שימור אמאי אין קורין וכו'. כלומר מאי איכא בין פעם ראשונה לשניה הרי השכר אינו אלא על השימור וכי היכי דאיכא שימור בתחילה הכי נמי איכא שימור כששונין: הבלעה היא. שמבליע שכר יום השבת בכלל שכר שאר הימים: לשמור אם הינוק. שהיו מגדלין תינוקות בחצרות הבנויות על גבי הסלע מפני קבר התהום כדי שימלאו מים מן המעיין לקדש אפר הפרה: לשמור הפרה. פרה אדומה: אם הזרעים. לצורך עומר היו משמרין אותם קודם הבאת העומר. הכי מפרש לה רש"י ז"ל בפרק הזהב (ב"מ דף נח.): לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן. אם

ה) אמר שמואל במקום שנוטלין שכר על המקרא ואין נוטלין שכר על המדרש לא שרי ליה למשקל. נראה בעיני דה"פ מדינה מותר ליטול שכר על המקרא ולא על המדרש כדמפרש ואזיל מיהו יש מקומות שמחמירין על עצמם שלא ליטול שכר אפי' על המקרא כדי שלא יבא ליטול מן המדרש ובאותן מקומות אפילו מקרא יכול ללמדו שהרי מכיון שהחמירו על עצמן למצוה אין רשאין ליטול שכר והוה ליה מקרא כמדרש לכל המקומות אלא דתמני' מתוקמא במקום שנוטלין שכר על המקרא כלומר שלא החמירו על עצמן ואפילו באותו מקום על המקרא דוקא הוא דשרי למשקל ומש"ה לא ילמדנו דכיון שנוטלין עליה שכר אם מלמדו בחנם נמצא מהנהו אבל על המדרש לא שרי למשקל דמדינא אסור כדמפרש ואזיל הלכך כי מלמדו מדרש בחנם לא מהני ליה ולא מידי דאגרא לא מחייב ביה ולימוד גופיה נמי לאו הנאה הוא דמצות לאו ליהנות נתנו: ולענין הלכה קיימא לן הכי דעל המדרש לא שרי למשקל מיהו ה"מ שכר לימוד אבל אגר בטלה שרי והכי איתא בירושלמי (ד) דגרסינן התם יכול אף על מקרא ותרגום כן ת"ל חוקים ומשפטים (ה) חוקים ומשפטים אתם מלמדים בחנם ואי אתם מלמדים בחנם מקרא ותרגום וכן חמי מתניתא נסבין אגרייהון אמר ר' יודן בר' ישמעאל שכר בטלן הם נוטלין: מאי שלא מדרש הוא דכתיב ואותי ה' כתיב (ו) כך יאמינו לעולם אלא ודאי ה"ק כאשר צוני ללמד בחנם: מקרא נמי בחנם. מהאי קרא גופיה: רב אמר שכר שימור. דמסתמא לומדי מקרא קטנים וצריכין שימור ומש"ה נהי דאגר ליכא אסור שכר שימור שרי: ורבי יוחנן אמר שכר פיסוק טעמים. שמלמדין להם טעמים דלאו מדאורייתא נינהו הלכך לא הוו בכלל חוקים ומשפטים. ואיכא בין רב לרבי יוחנן ללמד מקרא לגדול דלא בעי שימור דלרב אסור דס"ל דפיסוק טעמים דאורייתא ולרבי יוחנן שרי משום שכר פיסוק טעמים. הלכך לענין הלכה כיון דקיי"ל דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן נקטינן דאפי' מגדול שרי ליטול שכר על המקרא וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות נדרים: מנן לא ילמדנו מקרא וכו' אלא למאן דאמר שכר שימור [גדול בר שימור] הוא. והא מיהו נטר נפשיה: בקטן. דהוי האי מודר קטן. דאף על גב דקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו אפילו הכי לא אפשר ליה בידים וכשמלמדו הרי הוא מהנהו: ואם היה גדול מלמד לו ולבניו מקרא. לו דלא בעי שימור לבניו נמי אע"ג דבעו שימור לא מתסר טפי מזן את בניו ואת בנותיו: מיהיבי הינוקות לא קורין בתחילה בשבת. מה שלא קראו מימיהם אלא שונין בראשון אם קראו פעם ראשונה לפני השבת שונין אותו בשבת אע"פ שהיא חוזרת ראשונה: בשלמא למ"ד שכר פיסוק טעמים היינו דאין קורין בתחילה בשבת. לפי שעיקר השכר אינו אלא על קריאה ראשונה שטרחה מרובה ומש"ה אין קורין בתחילה בשבת דשכר שבת אסור אבל שונין בראשון משום דאחזרה לא שקלי אגרא: אלא למאן דאמר שכר שימור אמאי אין קורין וכו'. כלומר מאי איכא בין פעם ראשונה לשניה הרי השכר אינו אלא על השימור וכי היכי דאיכא שימור בתחילה הכי נמי איכא שימור כששונין: הבלעה היא. שמבליע שכר יום השבת בכלל שכר שאר הימים: לשמור אם הינוק. שהיו מגדלין תינוקות בחצרות הבנויות על גבי הסלע מפני קבר התהום כדי שימלאו מים מן המעיין לקדש אפר הפרה: לשמור את הפרה. פרה אדומה: לשמור את הזרעים. שהיה המבכרת שומרין אותה לצורך העומר ואמר אלחנן: ז) דרבנן אבוהון דינוקא לשצורא. אם היו קורין בתחילה היה חמור להם והיו צריכים להאריך והלחם מצמין לקעוד עד שיבואו ומבטלין עונג שבת אבל מה שקראו מאתמול שונין בו היום מי אינן צריכין להאריך בו: ויקיר לאהון עלמא. ואינם יכולים לבטל הטעות ללמוד דבר חמור: שנו ושם. המשנה ומנהגו שהוא נהוג בו לבעוד כל יום: בנות מי בעיין שימור. אין דרכן לעיל בראוות ומאי אינעריך לאשמועינן שמותר ללמוד בנותיו והא אין נוטלים עליהם שכר ואפילו לעצמן יכול ללמד בדבר שאין נוטלין עליו שכר ומתני' מתמה קתני ומלמד את בניו דמשמע אף בנות בכלל: דאורייתא הוא. ואין נוטלין שכר:**

עין משפט נר מצוה

לא ב מיי' פ"ח מהל' מ"ת ח"מ הל' ב טוש"ע י"ד סימן רמה סעיף יד:

לב ג מיי' פ"ו מהל' שבת הלכ' כה סמג לאוין סה טוש"ע ח"מ סימן שו סעיף ד:

לג ד מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

לד ה מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

לה ו מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

לו ז מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

לז ח מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

לח ט מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

לט י מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

מ כ מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

מא ל מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

מב מ מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

מג נ מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

מד ס מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

מה ע מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

מו פ מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

מז צ מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

מח ק מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

מט ר מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

נ ש מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה:

נא ת מיי' פ"ב מהל' מ"ת הל' ה: